

ПСИХОГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ САМОПРИЙНЯТТЯ ЯК ЧИННИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ

Вікторія Майструк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна,
marivihappy@gmail.com

У статті запропоновано використання психогерменевтичного підходу до дослідження самоприйняття як чинника психологічного благополуччя на матеріалі позитивних, негативних та амбівалентних автонаративів. Методологічною основою дослідження слугував принцип соціального конструкціонізму, який заперечує постійність людського «Я», натомість підкреслює мінливість особистості та її детермінованість соціальною реальністю, що фіксується в знаках. Схема психогерменевтичного аналізу містила такі аспекти: форма існування й розкриття досвіду в біографії; основні події життя; схема інтерпретації власного досвіду; наявність контексту та концепції життя в автобіографії; механізми розкриття особистості в тексті.

Установлено, що для амбівалентних наративів, які є переважаючими для жінок із низьким рівнем самоприйняття, спостерігаємо несформовану ідентичність через відсутність опису й осмислення біографічних даних, нерозвинену життєву перспективу в сукупності чітко окреслених цілей, не відображені в наративах механізми розкриття особистості, які свідчать про сформованість я-концепції жінки. Найменш вираженими є такі аспекти психологічного благополуччя, як безумовне самоприйняття, низька компетентність та автономність, водночас розвинені міжособові стосунки, наявність абстрактних життєвих цілей і можливість самореалізації разом із невираженим напрямом. В автонаративах жінок із середнім рівнем самоприйняття відображено становлення особистісної ідентичності автора, що зіставляється з описом і ґрунтовним осмисленням біографічних фактів. В автонаративах жінок із високим рівнем самоприйняття виражено різні аспекти психологічного благополуччя: безумовне самоприйняття, високу компетентність й автономність, розвинені міжособові стосунки, наявність життєвих цілей і можливість самореалізації. У цих автонаративах помічаємо, що позитивний текст містить також сумні, суперечливі події життя, водночас автор запускає механізми розвитку власної особистості через осмислення цих подій.

Ключові слова: психогерменевтика, самоприйняття, психологічне благополуччя, автонаратив.

Victoria Maystruk. Psycho-Hermeneutic Approach to Self-Acceptance as a Factor of Psychological Well-Being of the Contemporary Woman. Psycho-hermeneutic approach to self-acceptance as a factor of psychological well-being of the contemporary woman based on the auto narratives is highlighted in the article. The methodological basis is represented by principle of social constructivism considering the dynamics of personal development and its reflection in the texts. The suggested scheme of the psycho-hermeneutic analysis contains the form and features of experience revealing, main life events, the peculiarities of their interpretation, context and mechanisms of personal development. The predominant type of narrative for women with low level of self-acceptance is ambivalent type. The low level of personal identity, undeveloped self-image was revealed in the narratives of women with low level of self-acceptance. The components of well-being in the narratives were defined. The unconditional self-acceptance, competence and autonomy are underdeveloped, whereas interpersonal relations, abstract life goals and obscure trajectory of self-developments were represented. The predominant type of narrative for women with middle level of self-acceptance is positive and negative types. The middle level of personal identity, life goals and developed self-image were revealed in the narratives of women with middle level of self-acceptance. The main type of narrative for women with high level of self-acceptance is positive type. All components of well-being in the narratives were defined. The unconditional self-acceptance, competence and autonomy, interpersonal relations, concrete life goals and clear trajectory of self-developments were represented. Notwithstanding the negative or traumatic events representations in the narratives, all these events are interpreted and highly aware by the women.

Key words: psycho-hermeneutics, self-acceptance, psychological well-being, auto-narrative.

Виктория Майструк. Психогерменевтический подход к исследованию самопринятия как фактора психологического благополучия современной женщины. В статье предлагается использование психогерменевтического подхода в исследовании самопринятия как фактора психологического благополучия современной женщины. Методологической основой исследования является принцип социального конструкционизма, который предусматривает динамичность личности, а также отображение ее развития в знаковых системах, в частности в текстах. Основой анализа послужили такие критерии: форма раскрытия личностного опыта, осмысление биографических данных, схема интерпретации опыта с учетом контекста и механизмы раскрытия личности. Установлено, что для женщин с низким уровнем самопринятия характерным является амбивалентный нарратив, в котором отображены несформированная идентичность и я-образ, отсутствие жизненной перспективы. Соответственно, в нарративах отражаются неразвитая компетентность и автономность женщин, развитые межличностные отношения, абстрактные жизненные цели и нечеткая траектория самореализации. Для женщин со средним уровнем самопринятия характерными являются позитивные и негативные нарративы, в которых отображается развитие личностной идентичности через осмысление опыта и жизненных событий. Для женщин с высоким уровнем самопринятия характерными являются позитивные

нарративы. Соответственно в нарративах раскрываются высокоразвитая компетентность и автономность женщин, разновекторные межличностные отношения, конкретные жизненные цели и четкая траектория самореализации. Негативные жизненные события в этих нарративах глубоко осмысливаются и интерпретируются авторами, запуская механизмы их личностного развития.

Ключевые слова: психогерменевтика, самопринятие, психологическое благополучие, автонарратив.

Постановка наукової проблеми та її значення

У зв'язку зі зростанням темпу життя, ускладненням проблем, які доводиться розв'язувати сучасній жінці, необхідністю гармонійного поєднання особистісної, професійної й сімейної реалізації, психологічне благополуччя як індикатор здоров'я та високої якості життя привертає дедалі більшу увагу з боку науковців і практиків. Незважаючи на пошук наукового інтересу до проблеми психологічного благополуччя, найбільш поширеною є його шестифакторна модель К. Ріфф, представлена самоприйняттям, ефективними міжособовими стосунками, компетентністю в управлінні навколишнім середовищем, наявністю життєвих цілей та стійким прагненням до самореалізації [5].

У цій моделі самоприйняття постає важливим компонентом психологічного благополуччя, яке також слугує відносно новою категорією психологічної науки, що впевнено конкурує із загальноприйнятим поняттям самооцінки. Самоприйняття передбачає більшою мірою самоцінність ніж самооцінювання особистості, поєднуючи логіку східної (як необхідності пізнання себе) та західної (важливості пізнання іншого та світу) наукової думки. Отже, як наукова категорія психології самоприйняття володіє не лише дослідницьким, а й методологічним потенціалом, об'єднуючи методи об'єктивного спостереження та суб'єктивної інтроспекції як рівноцінно важливі для розвитку сучасної психології.

У нашому дослідженні категорія самоприйняття постає вагомою в контексті психологічного благополуччя сучасної жінки, завдяки якому вона може реалізовувати власний потенціал, долати стреси, ефективно виконувати свою професійну діяльність та приносити користь суспільству. Отже, незважаючи на те, що конструкт самоприйняття пов'язаний із зосередженістю особистості на собі, його важливою функцією є гармонійні стосунки з іншими як віддзеркалення самоствавлення.

Попри наявність сучасних вітчизняних і зарубіжних досліджень із проблеми самоприйняття як складової частини самоствавлення в межах я-концепції (Д. Гошовська, Я. Гошовський, Л. Шепард, В. Негован

та ін.), самоприйняття як об'єктивне усвідомлення себе, окреслення своїх позитивних і слабших сторін для особистісного зростання, занурення в безоцінне переживання життєвих подій не отримало комплексного вивчення крізь призму компонентів психологічного благополуччя особистості [1; 4; 6]. Окрім того, оскільки значна кількість досліджень стосується проявів я-концепції в підлітковому та юнацькому віці, саме ці вікові періоди потрапляють у фокус уваги вчених або зосереджені на гендерних відмінностях, залишаючи осторонь ґрунтовне вивчення особливостей самоприйняття сучасної жінки, яка виконує значну кількість життєвих ролей у сучасному суспільстві й психологічне благополуччя котрої значною мірою визначає психічне здоров'я родини та спільноти, до якої вона належить.

Отже, важливість самоприйняття для психологічного благополуччя сучасної жінки, з одного боку, і відсутність комплексних досліджень цієї проблеми – з іншого, зумовлюють актуальність дослідження. **Мета статті** – теоретико-емпіричне обґрунтування психогерменевтичного підходу для дослідження самоприйняття як чинника психологічного благополуччя сучасної жінки.

Аналіз досліджень із цієї проблеми

Психологічна герменевтика – це науковий напрям, що вивчає проблеми розуміння та інтерпретації психічної реальності людини, її особистого досвіду, який фіксується в текстах. Термін «герменевтика» має грецьке походження та три основні значення: вимовляти, говорити про щось; пояснювати, інтерпретувати щось; тлумачити щось іншою мовою, перекладати.

Методологічна основа психологічної герменевтики – це принцип соціального конструкціонізму, який заперечує постійність людського «Я», натомість підкреслює мінливість особистості та її детермінованість соціальною реальністю, що фіксується в знаках.

Існує кілька класифікацій видів інформації: когнітивна естетична, емоційна, за Л. В. Засекіною [2]; за Н. В. Чепелевою – когнітивна, рефлексивна, регулятивна [3]. Оскільки класифікації видів інформації є найбільш наближеними в працях вітчизняних учених, послуговуватимуся саме ними.

Когнітивна інформація містить фактологічні й теоретичні елементи. Це повідомлення про події, теоретичні положення тощо. Когнітивна інформація забезпечує значеннєвий рівень тексту. Основна функція когнітивної інформації – інформування реципієнта.

Рефлексивна інформація має на меті передати реципієнту авторське розуміння відношень між явищами, фактами, думками, викладеними в когнітивній інформації. Рефлексивна інформація містить концептуальний пласт: авторське розуміння відношень між фактами, подіями тощо; експресивний пласт, що виражає авторське ставлення та оцінку різних положень у тексті; індексальний пласт, що вказує на певні характеристики автора, роль, яку він відводить собі в цьому творі (зацікавлений, байдужий оповідач, опонент тощо). Рефлексивна інформація не завжди явно викладена в тексті, часто реципієнту потрібно докласти додаткових зусиль, щоб її знайти. Водночас вона потрібна для розуміння тексту.

Регулятивна інформація, основна функція – управління сприйманням і розумінням тексту. Ця інформація дає змогу реципієнту структурувати інформацію, оскільки містить маркери початку й кінця різних смислових фрагментів, дає змогу встановити зв'язки між останніми, спрогнозувати подальші події. Також до функції регулятивної інформації належить підтримка інтересу до тексту на різних етапах його сприйняття.

Послугуючись типологією видів інформації Л. В. Засекіної відповідно до їхніх функцій (когнітивний, емоційний та естетичний види, інформативна, афективна й спонукальна функції), вважаємо, що регулятивна інформація в типології Н. В. Чепелевої зіставляється з естетичною інформацією. Тому регулятивна інформація подібно до естетичної, яка спрямована на вплив (регуляцію) поведінки реципієнта, виражена дієсловами наказового способу, повторами, які мають спонукальний характер.

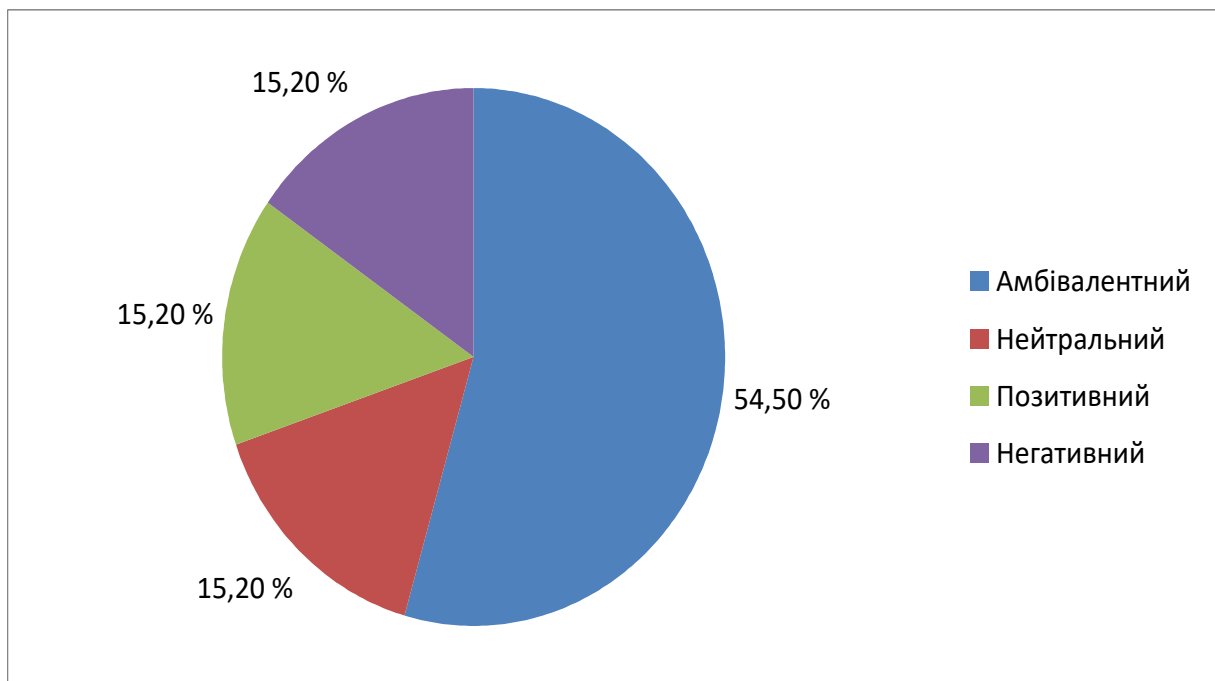
Важливим видом нарративу вважається автонаратив, у якому розкриваються основи особистості, зміст її я-концепції за допомогою опису подій із власного життя, опису свого досвіду. Саме автонаратив об'єктивує основні особистісні утворення (установки, цілі, мотиви, цілісну я-концепцію). На думку Н. В. Чепелевої, відмінності нарративу від інших видів тексту полягають у визначенні самоідентичності особистості, що зумовлюється рефлексією різних етапів життя й зумовлює особистісне змінювання людини; усвідомленні я-концепції особистості за допомогою аналізу викладених життєвих подій; усвідомленні життєві стратегії на основі рефлексії власного досвіду, самовизначення особистості; інтенсифікації самопізнання, яке здійснюється через дослідження внутрішніх основ самої особистості, що зумовлює саморозвиток [3].

Найкращим методом вивчення особистісного досвіду, який значною мірою, на наш погляд, визначає рівень самоприйняття, є автобіографічний наратив. Залежно від сприйняття власного життєвого досвіду автонаративи поділяються на емоційно нейтральні, емоційно позитивні, емоційно негативні й амбівалентні типи.

Результати емпіричного дослідження

Досліджувані нашої вибірки належать до етапу дорослості, при цьому як раннього дорослого періоду від 20 до 40 років (118 осіб), так і середнього дорослого періоду від 40 до 60 років (39 осіб). Розглянемо приклади автонаративів жінок (157) із різними рівнями самоприйняття. Н. В. Чепелева виділяє такі основні критерії для аналізу наративів: форма існування й розкриття досвіду в біографії; основні події життя; схема інтерпретації власного досвіду; наявність контексту та концепції життя в автобіографії; механізми розкриття особистості в тексті [3].

Розподіл видів наративів жінок із низьким рівнем самоприйняття (33) зображено на рис. 1. Найбільш поширеними автонаративами серед цих жінок (54, 50 %) є амбівалентні наративи, у яких не визначено чіткого ставлення до різних сфер свого життя, не сформовано певної ідентичності (особистісної, професійної тощо), а головне – відсутня чітка життєва перспектива у вигляді планів на майбутнє. Інші види наративів займають однаковий відсоток – 15,20 %.

Рис. 1. Розподіл видів автонаративів серед жінок із низьким рівнем самоприйняття

В амбівалентному типі основні події не визначені конкретно в текстах, оскільки фактологічна інформація повністю відсутня. Ставлення до досвіду також виражено не однозначно, оскільки містить як позитивний (ставлення до родини, друзів), так і негативний (ставлення до професії, майбутнього) характер. Показовою є фрази, типові для амбівалентного наративу: *Люблю й ненавиджу одночасно; різноманітне та одноманітне водночас, даремно й недаремно прожиті дні, декілька різних мікрокосмів*. Своєрідним є характер розкриття досвіду: досвід лише презентується, але не осмислюється, не визначені конкретні події та їхня роль у житті; домінуюча схема інтерпретації: поведінкова (автори зазначають про подорожі, наміри стосовно другої освіти, сподівання на зміну майбутнього), але за відсутності чіткого планування.

Форма викладу: історія представлена у вигляді невизначених етапів життя; концепція життя: створення й подолання перешкод (автори не люблять професію та шукають способи подолання дискомфорту, водночас не роблять конкретних кроків щодо покращення ситуації, не мають успіхів і відчувають незадоволення, але не знають, як це виправити); функції, які виконує наратив: інтерпретаційна (спроби зрозуміти суперечності в житті, але без намагання визначити смисл), захисна (пошук притулку в родинному теплі та втечі в подорожах, мріях про майбутнє). Своєрідними є механізми прояву й розкриття особистості: неможливість усвідомити власні проблеми (суперечність поглядів на різні аспекти життя); невизначеність стосовно подій власного життя (відсутність чіткої життєвої перспективи).

Отже, для амбівалентних наративів, які є переважаючими для жінок із низьким рівнем самоприйняття, спостерігаємо несформовану ідентичність через відсутність опису й осмислення біографічних даних, нерозвинену життєву перспективу в сукупності чітко окреслених цілей. Також не відображені в наративах механізми розкриття особистості, які свідчать про сформованість я-концепції жінки.

Розглянемо експлікацію провідних компонентів психологічного благополуччя в автонаративах жінок із низьким рівнем самоприйняття. Як зазначено вище, до таких компонентів належать безумовне самоприйняття, міжособові стосунки, автономія, життєві цілі, компетентність і самореалізація. Оскільки авторами таких наративів є жінки із низьким рівнем самоприйняття, природно, що вони критично ставляться до себе: *Я не вважаю, що досягла значних успіхів у житті, чим могла би похвалитись, як професіонал склалася не дуже, за це я*

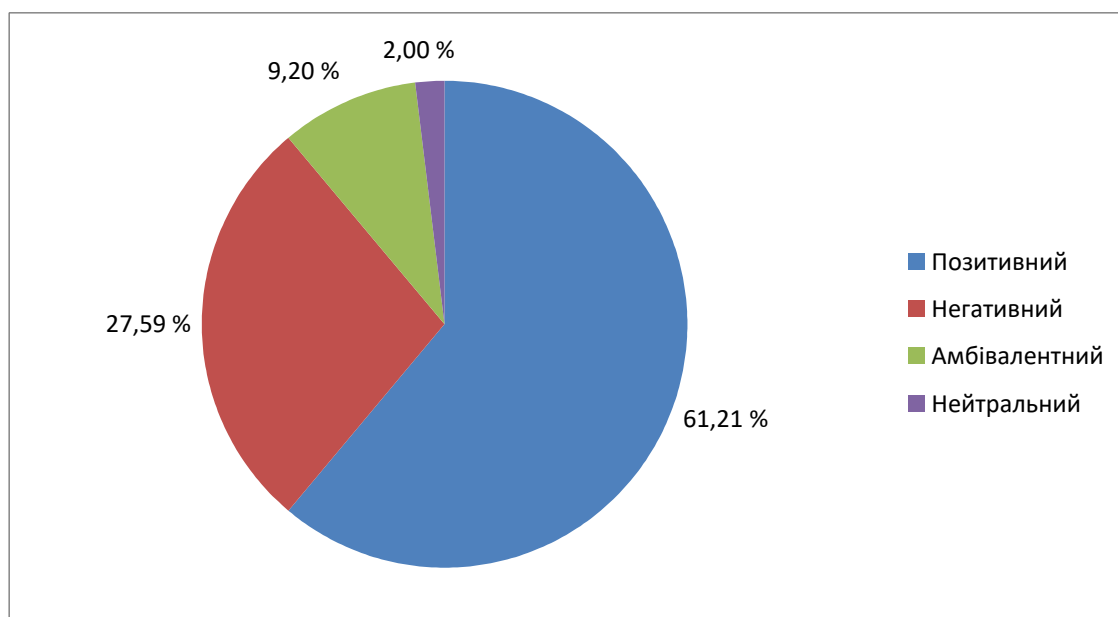
себе дуже не люблю й критикую. Подібно до цього в автонарративах спостерігаємо низький рівень компетентності: *Моє життя в цілому не таке, як я хотіла,* також простежуємо низьку сформованість автономії, та залежність від інших: *Вони надто втручаються в моє життя,* переважно цими іншими є друзі та родина. Водночас можемо бачити, що вони переважно цінують міжособові стосунки (*деякі успіхи є завдяки моїй родині й друзям, моє життя в моїх руках, якоюсь мірою – у руках людей, які оточують мене, важливих для мене людей*), також існують життєві цілі в цих жінок (*я хочу втілити в майбутньому, щоб максимум отримати від свого життя. Насамперед треба багато працювати й змінювати себе*), що також позитивно може вплинути на їхній саморозвиток у майбутньому. Уважаємо, що саме покращення самоприйняття є важливою умовою розвитку психологічного благополуччя цих жінок.

Отже, в автонарративах жінок із низьким рівнем самоприйняття найменш виражені такі аспекти психологічного благополуччя, як власне безумовне самоприйняття, низька компетентність й автономність, водночас розвинені міжособові стосунки, наявність життєвих цілей, хоча й абстрактного характеру, і можливість самореалізації разом із невизначеною траєкторією.

Найбільший відсоток нарративів у жінок із середнім рівнем безумовного самоприйняття представлений позитивними автонарративами, водночас спостерігаємо наявність і негативних автонарративів, які представляють майже чверть текстів (див. рис. 2). Слід зазначити, що простежуємо зменшення амбівалентних нарративів, які переважали в жінок із низьким рівнем самоприйняття. Також майже відсутні нейтральні автонарративи. Це свідчить, на нашу думку, про чітке ставлення досліджуваних із середнім рівнем безумовного самоприйняття до свого життя та його важливих сфер.

Розглянемо основні характеристики позитивних автонарративів наших досліджуваних за обраною нами схемою. Запропоновані автонарративи вирізняється всіма параметрами, притаманними високоорганізованому тексту: зв'язністю, сюжетно-лінійною побудовою, цілісністю, діалогічністю. Також помітно, що в багатьох нарративах відображені важливі чи переломні події життя. Отже, становлення особистісної ідентичності автора зіставляється з описом і ґрунтовним осмисленням біографічних даних (одруження, народження дитини, відвідування занять в університеті, зустріч із рідними по приїзду додому, збирання врожаю тощо).

Рис. 2. Розподіл видів автонаративів серед жінок із середнім рівнем самоприйняття

У процесі викладу зіставляються факти власного життя й особистісних характеристик. Так, автори зазначають, що задоволення від професії зіставляється з професійною компетентністю; комунікабельність – із вибором професії; розкриваються риси особистості (доброзичливість, комунікабельність, працьовитість, відповідальність), створюється позитивна концепція життя (формується чіткі плани на майбутнє). Спостерігаємо чіткий опис часу (дитинство, вихідні дні), місце (мала Батьківщина, університет, батьківський дім), дії персонажів (виконання домашніх і професійних обов’язків), витримана часова послідовність подій.

Потрібно зазначити, що в цих автонаративах міститься не лише позитивне ставлення до життєвого досвіду, а також розкриваються суперечності, ускладнення, конфлікти, водночас автори роблять спроби, аби їх подолати. Так, вони розмірковують над смыслом життя, задають собі запитання, чи все роблять правильно. В усіх таких наративах даються оцінки минулих подій, виражається ставлення до того, що відбулося. Цим авторам властива конгруентність: краще усвідомлення своїх думок, дій, почуттів, як вони впливають на особистість і на інших людей, здатність прожити почуття, пізнати їх і належно повідомити про це іншим.

Розглянемо експлікацію провідних компонентів психологічного благополуччя в автонаративах жінок із середнім рівнем самоприйняття. Оскільки авторами цих наративів є жінки із середнім рівнем са-

моприйняття, то природно, що вони помірно критично ставляться до себе: *Я старалась, у мене вийшло. Але з вибором професії помилилася; Я щаслива.* При цьому потрібно зазначити, що тоді як в амбівалентних наративах ми спостерігаємо критичне ставлення до себе, то помічаємо задоволення й прийняття себе з певного боку, тоді як інші частини свого я критикуються, у них також простежуємо помірні сумніви щодо себе: *А чи правильно та достойно проживаєш життя? А чи використовуєш усі ресурси й надбання, якими тебе наділила природа?*

Подібно до цього в автонаративах спостерігаємо різний рівень компетентності: *Для полегшення написання диплома влаштувалася на роботу економістом, у середовищі, яке вивчала. Було дуже важко, але результат поганий, моє життя в цілому не таке, як я хотіла, що, очевидно, пов'язано з чітким розподілом цих наративів на позитивні й негативні.* Також у цих наративах не простежуємо чітко вираженої автономії й потреб авторів, натомість міжособові стосунки позначені як одночасно позитивні (*поради були хороші та доречні; спілкування з людьми дуже подобається*) і негативні (*з родиною не склалося*). Також помічаємо розширення міжособових стосунків, крім друзів і родини, уже з'являються знайомі, учителі та ін.

Також спостерігаємо наявність життєвих цілей у цих жінок: *Ціль мого життя – робити добро всім, допомагати, підтримувати тих, кому важко!*

Що також позитивно може вплинути на їхній саморозвиток у майбутньому. Уважаємо, що середній рівень самоприйняття є важливою умовою розвитку психологічного благополуччя цих жінок.

Отже, в автонаративах жінок із середнім рівнем самоприйняття вираженими є такі аспекти психологічного благополуччя, як автономія, безумовне самоприйняття, суперечливе визначення власної компетентності, амбівалентні, водночас широкі міжособові стосунки, наявність життєвих цілей і можливість самореалізації.

Усі вісім автонаративів досліджуваних із високим рівнем безумовного самоприйняття є позитивними. Водночас вони значно відрізняються за глибиною осмислення свого життя від попередніх наративів. У цих автонаративах помічаємо, що позитивний текст містить також сумні, суперечливі події життя, водночас автор запускає механізми розвитку власної особистості через осмислення цих подій. Автор замислюється, не чому, ці події сталися, а для чого це зустрілося на їхньому життєвому шляху. Досить помітна чітка

хронологія подій. Будь-яка подія минулого пронизує й структурує теперішнє. Отже, я-концепція, особистісна ідентичність, механізми розвитку особистості найбільше виражені в автонаративах жінок із високим рівнем безумовного самоприйняття. Саме в цих наративах часто травматичний досвід осмислюється, не замовчується, переводиться в зовнішню історію, що стимулює подальше розкриття й розвиток особистості.

Розглянемо експлікацію провідних компонентів психологічного благополуччя в автонаративах жінок із високим рівнем самоприйняття. Оскільки авторами зазначених наративів є жінки із середнім рівнем самоприйняття, природно, що вони переважно приймають себе: *Моє життя – тепло й сонячне проміння. Моє життя – дарунок із небес. Моє життя – моє, а не чиясь із друзів. Моє життя таке чудове. Я пишаюся тим, хто я є, де живу; я щаслива; я пишаюся собою.* Подібно до цього в автонаративах спостерігаємо високий рівень компетентності: *Я краще скажу правду й допоможу виправити помилки друзів.* Це, очевидно, пов'язано з позитивним видом цих наративів. Також у них спостерігаємо чітко виражену автономію: *Я відкрито та щиро спілкуюся з людьми, я краще скажу правду, що водночас робить ефективними міжособові стосунки: Я маю багато друзів; моє життя – це посмішка батьків і щирий сміх оточуючих; я маю людину, якій можу довіряти абсолютно все і бути впевненою, що з часом мене не зрадять. Бувають сварки, та це не надовго, я легко пробачаю людям.* Також помічаємо розширення діапазону міжособових стосунків, крім друзів і родини, уже з'являються знайомі, люди. Спостерігаємо наявність життєвих цілей у цих жінок: *Нести радість у житті, допомагати іншим,* що також позитивно може вплинути на їхній саморозвиток у майбутньому: *люблю зміни в житті, я люблю рух та обожнюю зміни в житті, вони приносять мені задоволення.*

Уважаємо, що високий рівень самоприйняття є важливою умовою психологічного благополуччя цих жінок. Отже, в автонаративах жінок із високим рівнем самоприйняття виражені різні аспекти психологічного благополуччя. Установлено, що лише ці наративи містять безумовне самоприйняття та виражену автономію жінки, що, на наш погляд, покращує її міжособову взаємодію й особистісний розвиток.

Результати психогерменевтичного дослідження автонаративів жінок дають підставу для **висновків** про те, що самоприйняття слугує важливим чинником психологічного благополуччя сучасної жінки. Перспективним вважаємо розроблення комплексної розвивальної

програми в межах терапії прийняття й зобов'язання, спрямованої на розвиток психологічного благополуччя жінки з опорою на духовне, тілесне, когнітивне та емоційно-мотиваційне самоприйняття.

Література

1. Гошовська Д. Т. Самоакцептивна атрибуція в контексті особистісного самоприйняття / Д. Т. Гошовська, Я. О. Гошовський // Психологічні перспективи. – 2013. – Вип. 22. – С. 40–49.
2. Засекіна Л. В. Наративний досвід vis-a-vis здоров'ю особистості / Л. В. Засекіна // Психологічні перспективи. – Луцьк, 2012. – Вип. 19. – С. 101–110.
3. Чепелева Н. В. Особистий досвід суб'єкта у контексті психологічної герменевтики. Людина. Суб'єкт. Вчинок / Н. В. Чепелева. – Київ : Либідь, 2006. – С. 280–302.
4. Negovan, V. Gender, age and academic standards of school differences in adolescents' self-acceptance / V. Negovan, E. Bagana, S. Dinca // *Social and Behavioral Sciences*. – 12 (2011). – P. 40–48.
5. Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being / C. D. Ryff // *Journal of Personality and Social Psychology*. – 57. – P. 1069–108.
6. Shepard, L. A. (1979). Self-acceptance: The evaluative component of the self-concept construct / L. A. Shepard // *American Educational Research Journal*. – 16(2). – 139–160.

References

1. Goshovska, D. T., Goshovskyi, Y. O. (2013). Samoakseptivna atributsia v konteksti osobystisnogo samopiynyattya [Self-accepting attributi on from self-acceptance perspective]. *Psychologichnyy perspektivy. Psychological Prospects*, 22, 40–49 [in Ukrainian].
2. Zasiiekina, L. V. (2012). Narativnyy dosvid vis-à-vis zdorov'yu osobistosty [Narrative experience vis-à-vis personal mental health] *Psychologichnyy perspektivy. Psychological Prospects*, 19, 101–110 [in Ukrainian].
3. Chepeleva, N. V. (2006). Osobystyi dosvid subjekta v kontekste psichologichnoi hermenevtiki. Ludina, subject, vchinok [Personal experience of the subject in the context of psychological hermenevtics]. K. : Lybid, 280–302 [in Ukrainian].
4. Negovan, V., Bagana, E., Dinca, S. Gender, age and academic standards of school differences in adolescents' self-acceptance. *Social and Behavioral Sciences*, 12 (2011), 40–48.
5. Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–108.
6. Shepard, L. A. (1979). Self-acceptance: The evaluative component of the self-concept construct. *American Educational Research Journal*, 16(2), 139–160.

Received: 03.04.2018

Accepted: 10.05.2018